

Handläggare
Mikael Åhman
Park- och griftegårdschef
Samhällsbyggnadsförvaltningen
0140-68324

Mottagare
Kommunstyrelsen
Teknik- och griftegårdsnämnden

mikael.ahman@tranås.se

Ädellövhäng i Romanäs naturreservat – ansökan om dispens från delar av reservatsföreskrifter

Förvaltningens förslag till beslut

- att** teknik- och griftegårdsnämnden, utifrån remissvar samt samrådsredogörelse, föreslår kommunstyrelsen att bevilja nödvändiga dispenser för att kunna anlägga ett ädellövhäng i Romanäs naturreservat.
- att** kommunstyrelsen beslutar att bevilja dispens från gällande reservatsföreskrifter för Romanäs naturreservat för följande punkter:
- A:6 uppföra stängsel eller annan hägnad
 - A:8 Schakta, gräva, tippa eller anordna upplag
 - C:7 Framföra motordrivet fordon annan än för skötselns behov
 - C:8 Sätta upp tavla, skylt eller liknande anordning
- att** genomförandet av projektet ska ske i enlighet med upprättad projektbeskrivning samt med beaktande av inkomna synpunkter från samråd och remissinstanser.

Sammanfattning

Parkenheten föreslår att ett ca 2,5 hektar stort område i Romanäs naturreservat omvandlas från granskog till ädellövskog av bok. Syftet är att stärka natur- och rekreationsvärden genom att skapa en mer varierad och klimatanpassad skogsmiljö.

För att möjliggöra etablering krävs ett tillfälligt viltskyddande stängsel om ca 800 meter. Åtgärden strider mot reservatsföreskrifter och kräver därför dispens.

Samråd har genomförts enligt FSC samt PEFC och bygg- och miljönämnden har yttrat sig positivt till åtgärden. Förvaltningen bedömer att projektet är förenligt med reservatets syfte och kommunens hållbarhetsmål.

Beskrivning av ärendet

Parkenheten planerar att anlägga ett ädellövhägn i Romanäs naturreservat. Målbilden är att ersätta ett befintligt granbestånd med bokskog, vilket på sikt stärker ekologiska och rekreativa värden.

Projektet omfattar:

- Avverkning av befintlig granskog
- Plantering av ca 4 000 plantor per hektar, varav ca 3 000 är bokplantor
- Uppförande av viltskyddande stängsel med en längd av ca 800 meter

När föryngringen är säkerställd avvecklas stängslet. Stängslet kommer behöva stå på platsen i omkring 10 år för att skydda plantorna mot viltbetning.

Remissyttrande

Eftersom att bygg- och miljönämnden har tillsynsansvaret för reservatet har yttrande från den nämnden inhämtats. Den 13 april 2026 inkom svar från bygg- och miljönämnden. De svarade följande:

Bygg- och miljönämnden:

- ställer sig positiv till omvandlingen till ädellövskog
- bedömer att åtgärden stärker natur- och rekreationsvärdena
- har inget att invända mot uppförande av stängsel
- betonar vikten av tillgänglighet genom grindar
- har inget emot att dispensen beviljas

Samhällsbyggnadsförvaltningen delar denna bedömning.

Reservatsföreskrifterna

Gällande reservatsföreskrifter fastställdes av kommunfullmäktige den 19 mars 2001. Det framgår av föreskrifterna att reservatet ägs och förvaltas av Tranås kommun. I frågor som rör den praktiska förvaltningen av reservatet beslutar kommunstyrelsen eller den som kommunstyrelsen bestämmer. För tillsyn av reservatet ansvarar bygg- och miljönämnden, som vid antagandet av föreskrifterna hette miljö- och hälsoskyddsnämnden.

”A: Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Uppföra helt ny byggnad eller anläggning (till och ombyggnad) annat än för jordbrukets behov
2. Avstycka fastighet eller tomt
3. Anlägga väg, led eller parkeringsplats utöver vad som framgår av skötselplan
4. Anlägga campingplats
5. Anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
6. Uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för jordbruks- eller trädgårdsbehov
7. Bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv
8. Borra, spränga, schakta, muddra, utfylla, tippa eller anordna med upplag med undantag för nödvändig ombyggnad av avloppsanläggning i det fall detta aktualiseras
9. Dika
10. Plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter annat än för jordbruks- eller trädgårdsbehov
11. Jaga annat än älg, rådjur, hare, räv, grävling och mink
12. Plantera skog på jordbruksmark
13. Använda handelsgödsel eller kemiska bekämpningsmedel
14. Bedriva skogsbruk inom F2 och F8”.

”C: Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas inom reservatet och om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att:

1. Förstöra eller skada naturföremål eller liggande och stående döda träd
2. Elda på annan än härför avsedd plats
3. Tälta på annan än härför avsedd plats
4. Cykla
5. Klättra i berg
6. Klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet
7. Framföra motordrivet fordon annat för jordbrukets och skötselns behov
8. Sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning utöver de informationstavlor som anges i skötselplan
9. Gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar med undantag av bär och matsvamp för husbehov
10. Samla insekter, snäckor eller andra djur eller deras ägg, puppor eller liknande
11. Använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller liknande
12. Rida på de stigar som löper genom skogsmarken

Föreskrifterna A och C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.”

Dispens

Parkenheten på samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för drift, underhåll och skogsbruk i Romanäs. Därav behöver enheten dispens från reservatsföreskrifter A:6 och A:8 för att kunna utföra åtgärden.

- **A:6** Uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för jordbruks- eller trädgårdsbehov
- **A:8** Borra, spränga, schakta, muddra, utfylla, tippa eller anordna med upplag med undantag för nödvändig ombyggnad av avloppsanläggning i det fall detta aktualiseras

Vidare behöver även parkenheten få dispens för reservatsföreskrifter C:7 och C:8 gällande möjlighet att färdas korrekt inom området samt att informera på plats.

- **C:7** Framföra motordrivet fordon annat för jordbrukets och skötselns behov
- **C:8** Sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning utöver de informationstavlor som anges i skötselplan

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att projektet ligger väl i linje med syftet för Romanäs naturreservat samt med kommunens ambitioner inom biologisk mångfald, klimatanpassning och långsiktig hållbar markanvändning. Genom att succesivt ersätta produktionspräglad granbestånd med ädellövskog av bok skapas förutsättningar för högre ekologiska värden och ett mer variationsrikt skogslandskap. Bokskog bedöms även vara bättre anpassad till framtida klimatförhållanden genom ökad motståndskraft mot stormskador, torka och skadeangrepp, jämfört med gran.

Förvaltningen bedömer vidare att projektet kommer bidra positivt till naturreservatets rekreativa värden på lång sikt. Den planerade stängseln är en tillfällig men nödvändig åtgärd för att säkerställa etablering och förnygring av bokplantorna. Hänsyn har tagits till befintligt stignät och tillgänglighet inom området genom att stängslets sträckning anpassas efter terrängen samt att grindar placeras där stigar passerar inhägnaden. Åtgärden bedöms därför inte medföra någon betydande negativ påverkan på allmänhetens möjligheter att vistas i reservatet.

Samråd har genomförts enligt gällande certifieringskrav inom FSC och PEFC, där berörda intressenter givits möjlighet att lämna synpunkter på projektet. Inkomna synpunkter har främst rört naturhänsyn, markpåverkan, kulturmiljö och upplevelsevärden. Förvaltningen bedömer att dessa frågor kan hanteras inom ramen för projektets genomförande genom anpassad naturhänsyn och försiktighetsåtgärder. Bygg- och miljönämnden har i sitt yttrande ställt sig positiv till åtgärden och har inget att invända mot att dispens från reservatsföreskrifterna beviljas.

Sammantaget bedömer förvaltningen att projektet är förenligt med reservatets syfte och att föreslagna dispenser är realistiska.

Omvärldsanalys

Förvaltningen kan konstatera att omställning från granskog till löv- och ädellövskog är en utveckling som sker på många håll i södra Sverige, både inom kommunalt och privat skogsbruk. Bakgrunden är främst granens ökande sårbarhet för stormar, torka, skadeinsekter och klimatförändringar. Samtidigt lyfts lövskog allt oftare fram som ett viktigt verktyg för att stärka biologisk mångfald, rekreationsvärdena och långsiktig klimatanpassning.

Flera kommuner och markägare arbetar idag aktivt med att öka andelen lövskog inom tätortsnära natur- och rekreationsområden. Inriktningen stöds även av nationella miljömål så som *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv* samt av Skogsstyrelsens rekommendationer kring ökad variation och robusthet i skogslandskapet.

Bok är dessutom ett ädellövträd enligt skogsvårdslagstiftningen, vilket innebär att etablerad ädellövskog omfattas av ett långsiktigt skydd mot omföring till annan skogstyp. Förvaltningen bedömer därför att projektet ligger väl i linje med den regionala och nationella utvecklingen inom hållbarhet och klimatanpassat skogsbruk.

Samråd i enlighet med certifieringar

I enlighet med certifieringarna *FSC* (Forest Stewardship Council) och *PEFC* (Program for Endorsement of Forest Certification) har samråd genomförts.

Den 24 februari 2026 hölls samråd med berörda intressenter där de gavs möjlighet att lämna synpunkter. Inför mötet hade en skriftlig synpunkt inlämnats. Synpunkten rörde bland annat påverkan på djurlivet, bevarandet av enskilda träd, maskinanvändning och markpåverkan samt kultur- och upplevelsevärden.

Förvaltningen har beaktat det som inlämnats muntligt och skriftligt. Bedömningen har därefter gjorts att flera delar kommer att hanteras inom ramen för genomförandet, bland annat genom generell naturhänsyn, anpassad maskinanvändning och bevarande av träd, där det är möjligt. Samrådet föranleder inga förändringar av projektets inriktning.

Ekonomi

Projektet finansieras genom stöd från skogsstyrelsen (upp till ca 160 000 kr) samt genom parkenhetens driftbudget 2026, via intäkter från skogsavverkningar.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande, daterat 2025-05-19
- Samrådsredogörelse, daterad 2026-03-20
- Projektbeskrivning – Ädellövshägn i naturreservat Romanäs – daterad 2026-05-21
- Reservatsföreskrifter – Romanäs naturreservat, beslutade 2001-10-02

Beslutet skickas till

Diariet

Kommunstyrelsen

Parkenheten

Bygg- och miljönämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Patrik Karlsson

Samhällsbyggnadschef

Mikael Åhman

Park- och griftegårdschef